

19 січня 2026 р.

АНАЛІЗ ЗАКОНОПРОЄКТУ

«Про внесення змін до статті 346 Кримінального кодексу України щодо встановлення відповідальності за публічний заклик або публічне підбурювання до насильства щодо державного чи громадського діяча, а також посилення відповідальності за погрози або насильство щодо державного чи громадського діяча»

від 12.01.2026 р. № [14372](#)

ІНІЦІАТОРИ ЗАКОНОПРОЄКТУ

Народні депутати України: Яценко А. В., Тищенко М.М.

ЗАГАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ

Законопроект №14372 підготовлено в умовах зростання рівня суспільної напруги, політичної поляризації та активного використання цифрових платформ як інструментів політичної мобілізації, тиску та кампаній дискредитації. На тлі повномасштабної війни, воєнного стану та підвищених безпекових ризиків держава послідовно розширює кримінально-правові механізми захисту посадових осіб і публічних діячів.

Декларованою метою законопроекту є посилення захисту державних і громадських діячів від погроз, насильства та публічного підбурювання до таких дій, зокрема у цифровому середовищі. Водночас зміст запропонованих змін виходить за межі вузького безпекового реагування і зачіпає фундаментальні питання свободи вираження поглядів, свободи мирної критики та діяльності організацій громадянського суспільства.

Викликають пересторогу такі нововведення законопроекту: істотне розширення диспозиції статті 346 “Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча” Кримінального кодексу України (далі - КК України); введення нових складів злочинів, пов’язаних з «публічними закликами» та «підбурюванням»; різке підвищення санкції, аж до довічного позбавлення волі; пряме включення використання Інтернету та інформаційних технологій як кваліфікуючу ознаку.

У такому вигляді законопроект має безпосередній вплив на громадських діячів, активістів, журналістів, волонтерів та організації громадянського суспільства, які здійснюють публічну, критичну або адвокаційну діяльність.

СУТЬ ЗАПРОПОНОВАНИХ ЗМІН

Законопроектом пропонується:

1. Змінити назву статті 346 КК України, доповнивши її такими формами діянь, як «публічний заклик до насильства» та «публічне підбурювання».
2. Значно розширити об’єктивну сторону складу злочину, зокрема:
 - деталізувати способи висловлення погроз (усно, письмово, жестами, через Інтернет, електронні комунікації, демонстрацію зображень, відео тощо);
 - включити погрозу насильством як самостійний елемент;
 - охопити ширший перелік тілесних ушкоджень.
3. Запровадити нову частину статті, яка встановлює кримінальну відповідальність за публічний заклик або публічне підбурювання невизначеного кола осіб до насильницьких дій щодо державних або громадських діячів, у тому числі шляхом поширення, коментування, підтримання або схвалення матеріалів у мережі Інтернет.

4. Істотно посилити санкції: за погрози - до 8 років позбавлення волі; за публічне підбурювання - від 6 до 10 років позбавлення волі; за насильницькі дії - до 15 років позбавлення волі; за кваліфікуючих обставин (воєнний стан, політична ненависть, використання ІТ, група осіб) - аж до довічного позбавлення волі.

5. Ввести спеціальну примітку щодо поняття «близькі родичі або члени сім'ї».

ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ ЗАКОНОПРОЄКТУ

Законопроект містить низку положень, які можуть мати позитивний ефект для частини громадських діячів:

1. Для громадських діячів, які реально стикаються з погрозами, переслідуванням або організованими кампаніями залякування, криміналізація публічного підбурювання може слугувати додатковим стримувальним фактором.

2. Визнання Інтернету та електронних комунікацій як повноцінного простору вчинення злочинів відповідає сучасним реаліям та міжнародній тенденції боротьби з організованим онлайн-насильством.

3. Сам факт збереження та розширення категорії «громадський діяч» у диспозиції статті теоретично визнає підвищену суспільну цінність громадської діяльності та її захист.

НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ ЗАКОНОПРОЄКТУ

Попри декларовану мету, законопроект містить значні системні ризики для свободи громадянського простору.

1. Поняття «публічний заклик», «публічне підбурювання», «підтримання або схвалення матеріалів» не мають чітких законодавчих критеріїв. Це створює високий ризик довільного та вибіркового застосування норми правоохоронними органами.

Фактично під потенційну кримінальну відповідальність може підпадати: емоційна політична риторика; різка публічна критика посадових осіб; репости, коментарі або цитування контенту; адвокаційні кампанії з радикальною риторикою.

2. Запропоновані санкції (до довічного позбавлення волі) є надмірними у порівнянні з багатьма насильницькими злочинами та не відповідають принципу пропорційності покарання, закріпленому у практиці ЄСПЛ.

3. Для громадських організацій, які здійснюють системну критику влади, антикорупційну діяльність або адвокаційні кампанії із залученням громадськості законопроект створює «охолоджувальний ефект» (chilling effect), стримуючи публічні висловлювання через страх кримінального переслідування.

4. Автоматичне посилення відповідальності у зв'язку з воєнним станом без індивідуальної оцінки суспільної небезпеки діяння суперечить принципу індивідуалізації покарання.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Чітко визначити у законі поняття «публічний заклик» та «публічне підбурювання» з урахуванням стандартів свободи вираження поглядів, передбачених статтею 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

2. Вилучити або суттєво звузити формулювання щодо «підтримання або схвалення матеріалів», які є найбільш вразливими до зловживань.

3. Переглянути санкції з метою приведення їх у відповідність до принципу пропорційності.

4. Передбачити спеціальні гарантії для діяльності журналістів, правозахисників та організацій громадянського суспільства, які діють у публічних інтересах.

5. Провести широке публічне обговорення законопроекту із залученням правозахисних організацій та експертів зі свободи слова.

ВИСНОВОК

Законопроект №14372 у запропонованій редакції є прикладом надмірної криміналізації публічної сфери під гаслом безпеки. Хоча його мета, а саме - захист державних та громадських діячів, є легітимною, обрані інструменти створюють суттєві загрози для свободи слова, громадянської активності та діяльності організацій громадянського суспільства.

Без істотного доопрацювання законопроект може бути використаний як інструмент тиску на критично налаштованих активістів та організації громадянського суспільства, що суперечить демократичним стандартам, євроінтеграційним зобов'язанням України та принципам верховенства права.

Таким чином, з метою приведення законопроекту у відповідність до вимог чинного законодавства та усталеної практики, доцільно рекомендувати Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України повернути його на доопрацювання суб'єкту подання.